

בסייעתא דשמיא • ובעזרת השם יתברך

קונטרס

פסקי הלכות

"שבת בשבתו"

סימן שי"ט – דיני בורר

סימן ש"כ – דיני סחיטה

שנלמדו ע"י הרה"ג

רבי בן ציון הכהן שטראסער שליט"א

אב"ד נייטרא ב"פ – מח"ס "שבת בשבתו" (עשרה חלקים)

בכל יום שבת קודש בבוקר

בבית המדרש דק"ק נייטרא

בשנת תשפ"ה לפ"ק

מהדורת קנאפפלער

פסקי הלכות אלו נדפסו בקיצור מהשיעורים הנפלאים שנלמדו
בעיון רב בכל שבת קודש בבוקר, כדי להקל ללמוד הלכות אלו
בכל סעודות שבת קודש אצל השולחן עם כל בני המשפחה,
כצוואת בעל ה"יסוד ושורש העבודה" (סימן ג'), ורבים כבר ראו
עי"ז נפלאות ומנוחה ושמחה אור ליהודים ושלום בית ע"י
ההנהגה הזאת בשבת קודש, ללמוד בכל סעודה וסעודה לכל
הפחות הלכה אחת או שתי הלכות, אשרי להם ואשרי חלקם.

אלכסנדר אליעזר קנאפפלער

ALEXANDER KNOPFLER

1564 - 48 STREET, BROOKLYN N.Y. 11219

TEL: (917) 755-4864

FAX: (718) 437-3388

Email: 7554864@gmail.com

צו באקומען די נייע שיעורים ב"הלכות שבת"
א יעדע וואך נאך שבת, ביטע שיקט אריין
אייער נאמען, אדרעס, פעקס, אימעיל, צו:

7554864@gmail.com

• בסייעתא דשמיא ~ ובעזרת השם יתברך •

לעיכרי נשמות

אבי מורי

הרה"ג מוה"ר רבי יצחק נפתלי קנאפפלער זצ"ל

אב"ד טשילע - ומח"ס קני המנורה

בן הרה"ג מו"ה ר' רפאל אהרן קנאפפלער זצ"ל הי"ד

אב"ד טיניע - ומח"ס מגורת אהרן

נפטר ביום ז' כסליו תשנ"ב לפ"ק

ואמי מורתי האשה החשובה

מרת ברכה בת ר' שמעון ע"ה

נפטרה ביום י"ד סיון תשע"ד לפ"ק

ולע"נ חמי

הרה"ג ת"ח גדול מדור הישן, בקי בש"ס ופוסקים, שהיה מכתת רגליו
מדי שבת בשבתו להשתתף בה"שיעור" בהלכות שבת, כבוד שם תפארתו

מוה"ר אהרן דוב ב"ר יצחק ע"ה [פוקס]

נפטר ביום י"ח תשרי - חול המועד סוכות

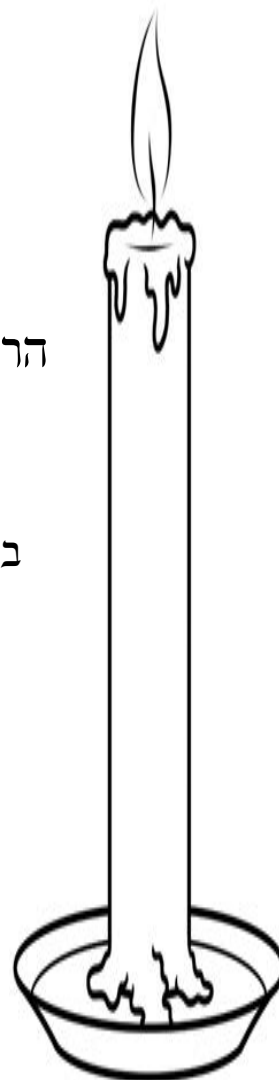
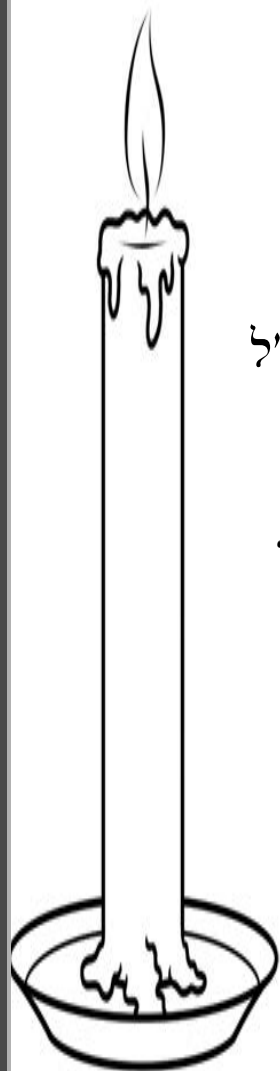
ולע"נ זוגתו האה"ח

מרת אסתר בת מוה"ר משה יוסף ע"ה

נלב"ע ביום י"ט אדר

הונצח ע"י בנם וחתנם:

אברהם מנחם קנאפפלער

לזכרון בספר

זכות התורה יעמוד להם ולכל משפחתם להתברך בכל מיילי דמיטב עד ביאת גוא"צ בב"א

פסקי הלכות

• דיני בורר בשבת •

פרק א

שלשה תנאים הצריכים כדי להתיר לעשות בורר בשבת.

ד] עכ"פ יש בדיני בורר חידוש גדול, כי בשאר מלאכות לא מצינו שיש הבדל בין אם עושה מלאכה כדי להשתמש בו לאלתר לאם עושה מלאכה כדי להשתמש בו אחר זמן אלא בין כך ובין כך אסור מדאורייתא וכלשון הגמרא בסוגיתנו "וכי מותר לאפות לבו ביום, וכי מותר לבשל לבו ביום".

ה] מ"מ בורר שאני, דאם בורר כדי להשתמש בו מיד יש שמותר כמ"ש לעיל, ולא מפני שהקילו לצורך האדם, אלא דבבורר על לאלתר הרי זה "דרך אכילה" ולא "דרך מלאכה".

ו] דבר זה שצריך שיבררו על לאלתר, אין פירושו שצריך להקפיד ולבררו סמוך להעת "שיאכלנו", אלא די אם בוררו "סמוך לסעודה" שיאכל בו מאכל זה.

ז] והיינו דמותר לבוררו לפני הסעודה אפילו אם יאריך זמן הסעודה כמה

א] בורר היא אחת מאב מלאכות, דהיינו שאסור לברור ולהפריד בין אוכל לבין פסולת. ובכל זאת, ברירה מותרת אם נתמלאו שלשה תנאים, והם: א' שיברור ויקח האוכל מתוך הפסולת, ולא הפסולת מתוך האוכל. - ב' שיברור ביד ולא בכלי. ג' שיברור כדי לאוכלו מיד - [ונקרא בגמרא ופוסקים לאלתר] - ולא כדי לאוכלו לאחר זמן.

ב] אע"ג דבעלמא אחד מהתנאים להתיר בורר בשבת, הוא שיברור האוכל מהפסולת, ולא הפסולת מהאוכל כמ"ש לעיל, מ"מ יש לזה יוצא מן הכלל, והוא בקליפה של פירות ירקות וביצים, דמותר לקולפם, אע"פ שמסיר הפסולת מן האוכל.

ג] מ"מ יתר תנאי בורר יש גם בקילוף, על כן צריך שיהי' לצורך "לאלתר" ולא לאוכלו לאחר זמן, וכן שיעשה כן "ביד" ולא בכלי.

שעות ולא יאכל מאכל זה אלא בסוף הסעודה.

ח] אלא שצריך לברור "סמוך לסעודה ממש" ומ"מ יש שמותר להתחיל לברור אפילו שעה ושתיים לפני הסעודה ויש שאסור להתחיל אפילו פחות משעה לפני הסעודה. כי הכל תלוי כמה זמן צריך בריוח לברור ולהכין מאכל זה [אם אינו עושה בינתים דבר אחר שאינו לצורך הסעודה].

ט] ולכן אם צריך לכך שעה ושתיים מותר להקדים ולברור שעה ושתיים לפני הסעודה, ואם להכין מאכל זה אין צריך כל כך זמן אלא די בחצי שעה אסור להקדים ולברור יותר מחצי שעה לפני הסעודה.

י] ואם אינו יודע בדיוק כמה זמן צריך לזה יכול להקדים ולהתחיל כפי מה שסובר שהוא הזמן הכי מרובה שיצטרך לזה. ואע"פ שלבסוף יכינו בזמן מועט, וישאר איזה זמן עד התחלת הסעודה, לא עבר על איסור, כי כן דרך בני אדם כשמכינים לסעודה.

יא] וכן מותר להשאיר לו זמן לשאר דברים הרגילים לעשות לצורך הסעודה אחר הכנת מאכלים, כגון: [א] לנקות המקום ששם הכין המאכלים. [ב] לנקות ידיו אחר שטיפל בהכנת המאכלים. [ג] ללבוש בגדים נקיים. [ד] ואפילו כדי לפוש זמן קצר אחר הכנת המאכלים, אם דרכו לעשות כן.

פרק ב

עוד פרטים בשיעור "לאלתר" להתיר ברירה בשבת.

ב] מותר להכין ולברור מאכלים רבים, והרבה מן כל מאכל ומאכל, אע"ג שאפשר שלא יאכלו כולו ועי"ז ישאר לסעודה אחרת או ליום אחר, ולא עבר על שום איסור, דכל שיש צד דשמא יצטרכו מאכל זה ושיעור זה לסעודה זו מותר.

א] כשיש ספק לבעלת הבית מתי יגיע בעלה ובני ביתה מן בית הכנסת להתחיל הסעודה, מותרת לברור להכין המאכלים באופן שיהי' מוכן אף כשיבואו בזמן המוקדם, ואע"ג שלבסוף לא באו עד זמן רב אח"כ, לא נעשה שום איסור בזה.

ג] ובלבד שלא יערים ויאמר שמא צריך כל כך לסעודה זו ויודע שודאי אין צריך כל כך אלא כונתו שישתייר לסעודה אחרת, ובכה"ג חייב חטאת.

ד] אם קולף ובורר למלאות הקערה [או טעלע"ר] אשר יניח לפני האורחים בסעודה זו, ויודע שישארו ולא יגמרו לאכול כל מה שמניח בקערה, אך עושה כן למלאות הקערה מפני הכבוד, דגנאי להביא לפניהם קערות חסרים, מותר, דגם מה שאדם עושה לצורך כבוד נחשב צורך הסעודה.

ה] אם בירר בשבת כדי לאוכלו אחר זמן, ואח"כ נמלך ואכלו לאלתר, אכתי חייב חטאת. ונפק"מ לענין אם טעה ובירר על אחר זמן, או נודע לבעל שאשתו עשתה כן, אין להקפיד ולאוכלו לאלתר, כדי להציל הבורר מאיסור תורה, דאף אם יאכלנו מיד לא מועיל כלום, ונעשה איסור בורר בשבת.

ו] ולהיפך אם בירר מאכל לאותה סעודה ואחר כך נמלך לעזוב כולו לסעודה אחרת לא עבר על איסור בורר, אבל כתב הפמ"ג "מכל מקום לא אריך למעבד הכי".

ז] אם מכין כמה מאכלים או דברים אחרים להסעודה, ויש מהכנות אלו

שצריך לעשות בהם בורר, ויש בהם שאין צריך לעשות בהם בורר, יש להקפיד לעשות אותם ההכנות שיש בהם משום בורר באחרונה, כדי שיהי' יותר סמוך להסעודה.

ח] אמנם אם נוח לו יותר, וכך דרכו בחול, להכין מה שיש בו משום בורר, תחילה, ואח"כ ההכנות האחרות, אזי יכול לעשות כן גם בשבת. ורק באם אין הבדל אצלו איזה יעשה קודם, בכה"ג צריך להקדים ההכנות שאין בהן משום ברירה.

ט] מאכל אשר לצורך שיפור הטעם רגילים שאחר שקלפו וביררו שורין אותו בשמן או בחומץ שעה או שתיים לפני הסעודה, כגון בסאלאטי"ן שונים, מותר לעשות כן גם בשבת. ואע"ג דאחר מעשה הברירה שלו יהי' זמן רב עד התחלת הסעודה, מ"מ מותר דהרי לא יגמר המאכל עד סמוך להסעודה.

י] וה"ה דמותר להקדים הכנת מאכל זמן רב לפני הסעודה כדי שאחר ההכנה יהי' זמן להניחו במקרר כדי לצננו אם רוצה שהמאכל יהי' צונן.

יא] וכל זה הוא דוקא באופנים הנ"ל דהקדמת ההכנה זמן רב קודם לסעודה היא לטובת המאכל ושיפור האיכות

שלו, אבל כשאינה לטובת המאכל, אע"פ שיש לאדם סיבה נחוצה להקדים את ההכנה ומלאכת הברירה שבה, אסור.

יב] ועל כן אם האשה רוצה לילך לבית הכנסת וכשתחזור לא יהי' הזמן מספיק

להכין את המאכל, אין בזה כדי להתיר להקדים ולהכינו לפני שהולכת לבית הכנסת. - וכן אם מקדמת להכינו מפני שהעוזרת רוצה לילך לביתה. או אם מקדמת להכינו בלילה לפני שהולכת לישן מפני שלא תצטרך להטריח ולעשותו בבוקר, כל זה אסור.

פרק ג

ב' מיני אוכלים יש שדינם כמו אוכל ופסולת ויש בהם איסור בורר.

איסור בורר.

ג] במלבושים שהם ממין אחד אלא אחד גדול [ומיוחד לאדם גדול] ואחד קטן [ומיוחד לאדם קטן] הם בכלל ב' מינים, כי מי שצריך למלבוש גדול אינו ראוי לו מלבוש קטן, וכן להיפך, וכן בכלים פעמים הוי כן.

ד] שני מיני ירקות אע"ג ששניהם הם ירקות נחשב לשני מינים ויש בהם איסור, לכן אסור לברור ירק מירקות אחרים שהם ממין אחר [אלא אם מקפיד על ג' תנאים של בורר הנ"ל]. - וכן פרי מפירות אחרים שהם ממין אחר.

ה] לפי זה מי שיש לו במגירה שבתיה,

א] איסור בורר [אם אין בו ג' תנאי היתר הנ"ל] אינו רק אם יש שם פסולת ממש, אלא אף אם יש לפניו ב' מיני אוכלים, ורוצה עתה לאכול האחד ולא את השני, הוי מה שאינו רוצה לאכול עתה בכלל פסולת, ונוגע בהם כל דיני בורר.

ב] ואם שניהם הם ממין אחד ממש, אין בהם איסור בורר, אע"פ שיש לו סיבה למה רוצה בחתיכה מסוימת ולא באחרת, כגון שמעורבים חתיכות גדולות עם חתיכות קטנות, או שמעורבים חתיכות שנחתכו באופן נאה עם חתיכות שנחתכו באופן שאינו נאה, והוא רוצה עתה דוקא בחתיכות גדולות, או בחתיכות נאות, מ"מ אין בהם שום

או במקרה, פירות או ירקות ממינים שונים, מעורבים ביחד, ורוצה לברור ולהוציא מהם כדי לאוכלו כך או כדי להכין סאלא"ט, או להכין קערה עם פירות, צריך לעשות הברירה סמוך

להסעודה שיאכלנו בה ולא לפני זה.

ו] תפוחים חמוצים ותפוחים מתוקים, נחשבים לשני מינים, וכן מיני מזונות או מיני בשר או דגים ממינים שונים.

פרק ד

עוד בענין הנ"ל מה נקרא מין אחד ומה נקרא שני מינים.

רק כשאי אפשר לו להשיג ולקנות אחרים, הרי זה בכלל "ראוי לאכול על ידי הדחק", ודינו מדרבנן כמין אחר, לעומת מה שראוי לאכול שלא על ידי הדחק, ויש בהם איסור בורר מדרבנן.

ה] ענין הנ"ל שכיח בענבים, שתלויים באשכול אחד ענבים טובים עם ענבים שאינם טובים כל כך, אין בהם בורר.

ו] אבל אם יש באשכול ענבים טובים וענבים רעים אשר אינם ראוי לאכילה, אסור לאחוז הרעים ולהפרידו ולהוציאו מן הטובים, משום איסור בורר פסולת מתוך אוכל, אלא יקח הטובים מן הרעים, וגם זה רק סמוך לאכילה.

ז] גם אם הענבים הרעים הנ"ל אינם רקובים לגמרי, אלא שאין הדרך לאוכלם כל זמן שיכולים לקנות אחרים

א] אם יש לפניו כמה פירות וכולם הם ממין אחד ממש, אין בהם איסור בורר, כמ"ש לעיל, אע"פ שיש לו סיבה למה רוצה באותה פרי ולא באחרת, כגון שמעורבים פירות גדולות עם פירות קטנות.

ב] ולא עוד אלא אפילו אם אחדים מהם טובים, ואחדים מהם אינם טובים כל כך, ג"כ אין בהם איסור בורר אם שניהם הם ממין אחד.

ג] אמנם זהו רק אם גם אלו שאינם טובים כ"כ, ראויים עכ"פ לאכילה לכתחילה, דהיינו דדרכו לאוכלם אפילו אם יכול לקנות טובים מהם בשוק, אלא דלפעמים כשיש לו שניהם בבית, אוכל הטובים יותר תחילה.

ד] אבל אם אינם עומדים לאכילה אלא

בשוק, הרי זה בכלל ראוי לאכול רק ע"י הדחק, ויש בהם איסור בורר מדרבנן.

ח] ואם הענבים ראויים לאכילה, שאין הדרך לזורקם, אלא שאינם טובים כ"כ, ועכשיו רוצה לאכול הטובים ביותר, ולמחר יאכל גם אלו, הרי כולם בכלל מין

אחד, ואין בזה איסור בורר כלל, ולכן מותר גם להסיר מה שאינו רוצה לאכול עתה, וכן מותר לעשותו גם על לאחר זמן.

ט] וכל זה מצוי גם בפירות או ירקות, ויש לפניו רק ממין אחד, אלא שמקצתם טובים ומקצתם אינם טובים דינם כנ"ל.

פרק ה

איסור בורר בכלים שונים המעורבים ביחד, כגון סכינים כפות ומזלגות.

כשהם מעורבים בלא סדר, אבל אם הם מסודרים כל מין בפני עצמו, כגון שהסכו"ם מונחים בתוך כלי רחב [טרע"י] ויש הפסק כעין כותל קטן בין הסכינים להכפות וכן בין הכפות להמזלגות, אין הם בכלל מעורבים, והלוקח משם אין בו שום איסור בורר.

ה] לכן הדרך הנכון הוא, שיבוא כלי רחב זה מן המטבח אל השלחן ויקח ממנו אחת אחת כל אחד בפני עצמו, או עכ"פ יקח בידו כל מין בפני עצמו, ויסדרו על השלחן, אבל לא יקח בידו בבת אחת מינים שונים דאז דינו כמעורבים וכשיקח ממנו להניחו על השלחן, לכל אדם במקומו, הרי זה בורר אם הוא על לאחר זמן.

א] אע"ג דבש"ס ושו"ע כתבו איסור בורר לענין אוכלים מ"מ גם בכלים דינו כן ואסור לברור כלי אחד מכלים של מין אחר.

ב] וכל זה נפק"מ כשיש לפניו סכו"ם [סכינים כפות ומזלגות] ולוקח מהם כדי לסדרם על השלחן, ובורר סכין וכף ומזלג לכל איש ואיש שיאכל על שולחנו בסעודה הבאה.

ג] ודינו כך, דאם עושה כן סמוך לסעודה פשוט דמותר אבל אם עושהו זמן רב לפני הסעודה או בליל שבת אחר הסעודה לצורך סעודת היום לכאורה אסור.

ד] וזהו דוקא אם עכשיו מונחים לפניו

ו] ואכן הרבה פעמים הסכו"ם אינם נפרדים בין מין למין אלא הם מעורבים כגון אם השתמש בהם לסעודת ליל שבת ואח"כ הדיחם והניחם מעורבים ביחד באיזה מקום, והשתא כשלוקח אותם משם ומניחם אחת אחת על השלחן הוי בורר, אם הוא על לאחר זמן.

ז] אולם השולחן שלמה אמר בזה דבר חכמה להתיירו והוא: "בבורר ליפוי השלחן בכלים נאים, שפיר נראה דמותו, כיון שהיפוי נעשה לאלתר", עכ"ל.

ח] פי' דאע"ג דעיקר השתמשותם, שהוא כדי לאכול בהם, נעשה רק על אחר זמן, מ"מ היות שיופי השלחן נעשה מיד הרי זה בכלל בורר על לאלתר, ונכון שתכוון כך, אני נהנה מהמחזה שחדרי ושולחני יפה ע"י

שערוך לסעודת שבת קודש.

ט] אבל יש שלא ניחא להו להקל מטעם זה, שהרי אין זה תכלית וכוונת האדם ובפרט כשעושה בשעה מאוחר בלילה שכבר הולכים לישן.

י] עוד יש לדעת דאף להשולחן שלמה מותר רק ליקח מן התערובות ולסדרם על השלחן ומשום סברא הנ"ל אבל ליקח מן התערובות ולסדר כל מין ומין בתוך כלי רחב הנ"ל כמו שעושים בחול [ואח"כ לפני הסעודה יקח משם ויסדרם על השולחן] אסור ויש בו חשש בורר דאורייתא.

יא] ועיין בפנים עצה אחרת איך להפריד תערובות הסכו"ם ולהניחם בתוך כלי הרחב או לסדרם על השלחן אפילו כמה שעות לפני הסעודה.

פרק ו

אסור לקלוף פירות וירקות עם כלי המיוחד לקליפה.

חייב" [עיין פירושו בפנים].

ב] לקלוף פירות הוא בכלל איסור בורר אלא שמותר לברור ולקלוף הקליפה מן הפרי, אע"ג שהוא כמו פסולת מן האוכל, אבל שאר דינו בורר יש בהם

א] אע"ג שמותר לכתחלה לברור אוכל מתוך פסולת על לאלתר, זהו דוקא ביד אבל בכלי המיוחד לכך אסור מן התורה אף על לאלתר וזהו דאיתא בשו"ע "הבורר אוכל מתוך פסולת בנפה ובבירה

כמ"ש הרמ"א "אסור לקלוף שומים ובצלים כשקולף להניח, אבל לאכול לאלתר שרי", ולפי הנ"ל מה דמותר כדי לאכול לאלתר זהו רק כשקולפו ביד, אבל בכלי המיוחד לזה אסור לקולפו.

ג] ודבר זה מצוי הרבה אצלנו כי יש אצלנו כלי המיוחד לקלוף פירות וירקות הנקרא מקלף [שיילע"ר – פילע"ר] ולפי הנ"ל אסור מן התורה להשתמש בו בשבת אפילו על לאלתר. [ועיין בפרק הבא באיזה פרי וקליפה נאמר כן].

ד] אמנם לקולפו בסכין מותר, ואע"ג דבין מקלף ובין סכין הם כלים שמקלפים היטב, מ"מ בסכין מותר לכתחלה [על לאלתר] ובמקלף חייב.

ה] והחילוק ביניהם הוא כי סכין הוא כלי שמשתמשים בו הרבה גם שלא לצורך בורר רק לחתוך מאכל גדול לחתיכות קטנות, לכן לענין בורר אין זה בכלל בורר בכלי המיוחד לבורר, אלא

הוא בכלל היתר בורר ביד, משא"כ מקלף הוא כלי המיוחד לבורר לבד, ולכן אסור.

ו] לכאורה יש על זה קושיא גדולה, דא"כ מי שבא לפצוח אגוזים לכאורה צריך לעשותו רק בידו ולא בכלי המיוחד לפיצוח אגוזים, שקורין ניס"ן קראכע"ר, ואפילו כדי לאוכלו לאלתר, וא"כ איך תנן משנה מפורשת דמותר, "נוטל אדם קורנס של אגוזים לפצע בו את האגוזים".

ז] אבל יפה תירץ האגלי טל וכתב "מותר לפצוע אגוזים בכלי המיוחד לכך כי בפציעת אגוזים הוא רק שובר קליפת האגוז, אבל עדיין לא הוברר האוכל מתוך הפסולת" וא"כ אין בו משום בורר כלל ומותר.

ח] אלא שאחר שפוצח האגוז צריך ליזהר שלא יפריד האוכל מן הפסולת אלא לצורך לאלתר, ולא על לאחר זמן.

פרק ז

באיזה פרי או ירק נאמר כן כי הקליפה שלו דינו כפסולת ויש בו דיני בורר.

או בכלי] זה דוקא אם אין רוב העולם אוכלים אותו עם הקליפה, אבל אם רוב

א] הפמ"ג מחדש כי מה שיש איסור בורר בקולף פרי וירק [כגון על לאחר זמן

העולם אוכלים אותו עם הקליפה, כגון תפוח, אין במקלפו איסור בורר, כי דינו כמו מין אחד ממש, ולכן מותר אף על לאחר זמן, וגם מותר אף בכלי המיוחד לזה כגון במקלף.

[ב] אבל דעת המג"א דאין לחלק בזה אלא אף בתפוח יש איסור בורר ואסור על לאחר זמן או בכלי המיוחד כגון מקלף.

[ג] לפי זה יש פירות וירקות שלכו"ע אסור לקלוף אותם אף בידו על אחר זמן, וכן אסור לכו"ע לקלוף אותם במקלף המיוחד לכך, אף על לאלתר. והם פירות וירקות שרוב העולם אין אוכלים אותם עם הקליפות שלהם.

[ד] והם קליפת [א] מייער"ן - [ב] תפוחי אדמה [חוץ מן הקטנים מאוד שהדרך לאוכלו עם הקליפה] - [ג] קִיאָקוּמְבֵּעֵר"ס [כהיום רבים אוכלים אותם עם הקליפה מ"מ כמדומה שאין רוב עושים כן]. - [ד] קליפת שומים ובצלים - [ה] ביצים - [ו] ואראנדז"ש [תפוזים].

[ה] וכן [ז] גרעיפ-פרוכ"ט - [ח] בננה - [ט] רימונים - [י] כל מיני אגוזים [יא] מעלאנ"ע [יב] קענטעלא"פ [יג] עור

בשר עוף או של דג וכל כיוצ"ב.

[ו] ויש פירות וירקות שנחלקו בהם פוסקים הנ"ל שלפמ"ג מותר לקלוף אותם אף על אחר זמן, וכן מותר לקלוף אותם אף במקלף המיוחד לקלוף בו. והם אותם המינים שדרך רוב העולם לאכול הקליפה עם הפרי אלא שהוא אינו רוצה בו ובא לקלפה בשבת.

[ז] והם: [א] תפוחים - [ב] פיטשע"ס [אפרסקין] - [ג] פלוימע"ן [שזיפים] - [ד] טאמעטא"ס - [ה] פעפער"ס. ועוד הרבה כיוצ"ב.

[ח] ולדינא יש להמיקל על מה לסמוך, על פמ"ג וסייעתו, מ"מ נכון להחמיר בזה כדעת מג"א וסייעתו ולא להכניס עצמו בספק איסור בורר.

[ט] וכל זה בשבת אבל ביו"ט מלאכת בורר עפ"י רוב מותר ולכן מותר לברור ביו"ט על לאחר זמן [ובלבד שיהי' לצורך יו"ט ולא לצורך מחר] וא"כ ה"ה דמותר לקלוף כל מיני פירות וירקות וביצים על לאחר זמן.

[י] ואף לעשות כן במקלף מותר לכתחלה ביו"ט כגון לקלוף בו תפוחי אדמה או תפוחים וכל כיוצ"ב.

פרק ח

דיני בורר בקליפת אגוזים. – ומה שיש נוהגים שלא לאכול בשבת רק אגוזים שנקלפו מערב שבת.

מוקצה".

ג] ויש מקומות שנתקבלה אזהרה זו, ויש מקומות שלא נתקבלה אזהרה זו אף לפני גדולים, וקולפים אגוזים בשבת אלא מדקדקים שלא לבוא לידי איסור.

ד] ויש שבתוך ביתם אין מונעים לקלף אגוזים כי מחנכים בני ביתם איך להתנהג בו, אבל אין מניחים אגוזים עם קליפתם לפני ציבור, כגון בשלום זכור וכיוצ"ב, דיש לחוש שיש ביניהם כאלה שאינם בקיאים בהלכות אלו.

א] אגוז בעוד שמחובר אליו קליפתו, כולו או מקצתו, מותר להסיר קליפתו בידו, ואין בו משום בורר פסולת מאוכל [כמו שמותר בכל קליפות של פירות], אבל לאחר שהוסרה הקליפה ומונחת הקליפה בין האגוזים אם מסיר משם הקליפה חייב חטאת אלא צריך לברור האגוזים מן הקליפות ולא להיפך.

ב] ולכן כתב התניא [השו"ע הרב] "טוב למנוע מלאכול אגוזים בשבת אלא אם הוציאים מקליפתם מערב שבת, כדי שלא יכשל באיסור בורר או באיסור

פרק ט

דיני בורר בעצמות הדקות שבתוך הדגים.

ג] ויש שאף העידו על "גדולי עולם בשלחנם אשר לפני ה'" שבררו העצמות מהדגים, וכדעת המקילין הנ"ל.

ד] אבל י"א דאסור לברור העצמות מן הדגים, ויש בזה איסור דאורייתא כמו כל בורר פסולת מאוכל, אלא יעשה

א] יש אומרים דמותר להסיר העצמות הדקות שבתוך הדגים [כדי לאכול הדג לאלתר] ואע"פ שבורר פסולת מתוך אוכל ב] והטעם, כי קשה לאדם לברור הדגים מהעצמות, על כן דומה לקילוף פירות דמותר ג"כ מהאי טעמא.

בהיפוך שיסיר הדגים מן העצמות.

ה] ועל כן יש נוהגים שלא לאכול בשבת רק דגים שאין בהם עצמות כלל.

- או רק דגים ממולאים [געפילט"ע פי"ש], כדי שלא להכשל באיסור בורר הנ"ל.

פרק י

להפריח בפיו פסולת שעל המאכל.

שנמצאים בכוס של משקה, אסור להוציאם מתוך הכוס על ידי שינפח בפיו.

ו] אבל מותר לנפח עליו להקריבו לדופן הכוס כי בזה עדיין לא בירר הפסולת מתוך האוכל אלא דוחפו לצד אחד [ומה יעשה אח"כ, כיצד יפריש הזבוב מן הכוס, יתבאר להלן].

ז] אע"ג דכאן אסור אף מן התורה לנפח ברוח פיו את הפסולת מתוך אוכל כמו שאסור ליטלו משם בידים, מ"מ בדיני מוקצה ההלכה שונה, דשם רק לטלטלו בידים אסור אבל מותר לנפח מוקצה ברוח פיו, ואין לדמות שתי הלכות הללו.

א] אוכל ופסולת המעורבים זה בזה, אסור לזרותם לפני הרוח כדי שתפריד הרוח את הפסולת מן האוכל, והעושה כן חייב משום זורה.

ב] כמו כן אסור לנפח בפיו על פסולת שיש באוכלים כדי להסירה משם, וגם זה אסור מן התורה.

ג] על כן אגוזים שיש ביניהם קליפה דקה, אסור להפריחו משם על ידי נשיבת הפה.

ד] וכן אם אכל בחצר ונפל עלה לתוך קערה של אוכלים, אסור להפריחו משם על ידי רוח הפה.

ה] וכן גרעין של לימון או זבוב

פרק יא

להדיח ענבים או פירות כדי להסיר הלכלוך שעליהם.

מחלוקת כמ"ש לעיל, די"א דאסור דהוי כבורר פסולת מן האוכל דאסור אף על לאלתר [ורק בקולף התיירוה ולא כאן] וי"א דמותר. - ולמעשה יש להחמיר בזה וליזהר בענבים כאלו לרוחצם לפני שבת.

ו] וכל הנ"ל הוא לא רק בענבים אלא בכל מיני פירות וירקות שיש עליהם פסולת ממש.

ז] פירות שאין עליהם לכלוך הנראה, אלא שיודעים שיש עליהם ריסוס [ספרע"י], מותר להסירו ע"י רחיצה או שריה במים, כי פסולת שאינה נראית אין עליה שם בורר. - ומותר בין על לאלתר ובין על לאחר זמן.

ח] ואם יש על הפירות שכבה דקה של שומן, או כיוצ"ב, שנעשה שם על ידי ריסוס הנ"ל, ונראה לעינים איך הוא שם לפני השריה במים ואיך מסתלק על ידי שריה במים, אסור להסירו ע"י שריה במים, ואף על ידי רחיצה ממים שבא מן הסינ"ק אסור לדעה שני הנ"ל [באות ג'].

ט] ויש אומרים שאם אי אפשר

א] אשכול ענבים, שחושש שיש ביניהם לכלוך, אסור לשרותו במים כדי להסיר הלכלוך [אבל אם האשכול נקי מותר, כמו שיתבאר להלן].

ב] אבל אם הענבים אינם בכלי אלא בידו או שאוחז הכלי משופע, באופן שאין מים מתכנסים סביב הענבים, אלא עוברים על הפירות ונשפכים, י"א דמותר, כמו דמותר לקלוף פרי. [ומ"מ לשרותו במים שבכלי כבאות א' חמור ואסור לכו"ע, ועיין הטעם בפנים].

ג] ויש אומרים דגם אם אין המים מתכנסים סביבו [כמו באות ב'] ג"כ אסור. דכל שרוחצו כדי להסיר הלכלוך, אסור, ואין לדמותו לקולף פרי. ולפ"ז אסור לאחוז ענבים מלוכלים תחת זרם מים שיוצא מן הסינק כדי לנקותם.

ד] אף לדעת המתירין מותר רק אם רוחצו סמוך לזמן שרוצה לאוכלו אבל על לאחר זמן לכו"ע אסור, כי לדעת המתירין דומה לקולף פרי דמותר רק על לאלתר ואסור על לאחר זמן.

ה] ועכ"פ גם על לאלתר יש בזה

למשמש בידים פסולת הנ"ל אחר שמסירים אותה, אין עליה שם בורר ומותר לשרותו או לרוחצו. וי"א דאין לחלק ביניהם, אלא כל פסולת הנראית יש עליה איסור בורר.
[י] וכל זה אם רוב העולם [רוב יהודים]

מקפידים לרחוץ פירות וירקות הללו לפני שאוכלים אותו אבל אם רוב העולם אין מקפידים עליו דהרבה פעמים אוכלים אותו בלי לרוחצו אין עליו שם פסולת ומותר לשרותו ולרוחצו.

הלכות שבת פסקי הלכות [דיני בורר בשבת] (ז) פרשת בהעלותך תשפ"ה

פרק יב

**איסור בורר עם כלי כגון כף רחבה שיש בה נקבים –
ומה דינו של מסננת בשולי הסינ"ק.**

ג] אבל לאכול במזלג בעלמא אינו נחשב כברירה בכלי, כי על פי רוב משתמשים בכלי זה לא לשם סינון וברירה אלא לאחוז בו האוכל ולהניחו בפיו לכן הוי זה דרך אכילה שלא נאסר.

ד] ואפילו אם עתה משתמש עם המזלג בכוונה כדי להפריד האוכל מן הרוטב כגון להוציא טשאלנ"ט מן רוטב, כי אינו רוצה לאכול הרוטב, ג"כ מותר, כמו כל בורר אוכל מתוך פסולת דמותר אם הוא כדי לאוכלו לאלתר.

ה] אוכלים ומשקים שמעורבים ביחד כגון רוטב שיש בו חתיכות קטנות של בשר או לאקשי"ן מותר לשופכם

א] כף רחבה שיש בה נקבים, היא בגדר כלי המיוחד לבורר, על כן אסור להשתמש בה גם אם בורר אוכל מתוך פסולת [ולא פסולת מתוך אוכל], ועושה כן לצורך אכילה לאלתר [ולא על לאחר זמן], כי צריך עוד תנאי ג' והיינו דצריך לעשות הברירה בידו ולא בכלי.

ב] ולכן אסור להשתמש בכף זה שיש בה נקבים להוציא טשאלנ"ט מקדירה שיש בו רוטב, או להוציא מיני סאלאטי"ן ששרויים ברוטב, כי הרוטב נחשב עתה לפסולת, אפילו אם טוב לאוכלו ובני אדם אוכלים אותו, כי היות שהוא אינו רוצה לאוכלו עתה דינו כפסולת.

בסינ"ק שיש בשוליו מסננת
[סטרענע"ר] אע"ג דעי"ז הרוטב יורד
דרך הנקבים והגושים נשארים למעלה
ובורר אחד מן השני על ידי כלי, כי אין
איסור בורר בפסולת מתוך פסולת.

ו] גם אם המסננת אינה מונחת במקומה
מותר להניחה במקומה בהסינ"ק
ולשפוך שם אח"כ תערובת הנ"ל. ואין
בו משום איסור תיקון כלי או איסור
בורר.

פרק יג

להניח "טי-בעג" לתוך מים או להוציא האם יש בזה איסור בורר בכלי.

א] מותר להניח פולין של קאו"ע או
ט"י בע"ג על מסננת שעל גבי כוס
ולשפוך עליהם מים והמים ירדו משם
לתוך הכוס. דהיות שבעת שעושה
המעשה דהיינו שפיכת המים אין המים
מעורב עם דבר אחר, ומתערב רק אח"כ,
מותר, אע"ג שאחר שמתערב שוב
מתחלק ומתברר אחד מן השני.

ב] וכדי שלא יהי' חשש בישול, צריכים
להקפיד שהמים לא יהיו חמים בשיעור
שהיד סולדת בהם, אלא פחות ממנו.
וי"א שאף אם היד סולדת בהם מותר
אם מים החמים כבר מונחים בכלי
שלישי. והארכנו בזה לעיל בסי' שי"ח
ע"ש.

ג] מותר להניח ט"י בע"ג לתוך כוס

מים חמים [באופן שאין בו חשש בישול
כלל כנ"ל] אע"ג דהבע"ג נחשב כמסננת
[כי על ידי הבע"ג מתבררים ומפרידים עלי
הטיי מהמים שעוברים בתוכו וקולט טעם
ומראה של טיי].

ד] והטעם דמותר כמ"ש לעיל מפני כי
מה שנותן שם בידים [והוא הט"י בע"ג]
אין בו תערובות של שני דברים
שיסתננו אחד מהשני אלא נעשה אח"כ
מעצמו כמ"ש לעיל.

ה] אמנם אסור להוציא אחר כך הט"י
בע"ג מהמים - וכן אסור להגביהו
ולהורידו שוב ושוב כאשר הדרך לעשות
כן בחול - כי עכשיו כבר מעורבים
העלים עם המים שבתוך הבע"ג,
וכשמגביהו מסנן אחד מחבירו.

ו] והעצה כיצד להוציא הט"י בע"ג הוא להגביהו מן הכוס על ידי כף [לא כף מנוקב דזה אסור כמ"ש לעיל אלא כף רגילה] והיינו בכף גדולה שכל השקית

נכנסת בתוכה. [ועצם הוצאת השקית מן המשקה ולהשליכו אינו בכלל בורר פסולת מתוך אוכל עיין בפנים]

פרק יד

עוד דינים שונים בהלכות בורר המצוים.

א] כוס יין שיש בו קסמין דקין, קסמין בעלמא או קסמין מן הפקק [קאָר"ק] של בקבוק היין, מדינא דגמרא ושו"ע מותר לסלקם, אף ע"י מסננת, וגם אם רואה אח"כ הקסמין על המסננת, ואין זה נחשב לבורר פסולת מתוך אוכל, או כבורר בכלי.

ב] והטעם, כי רוב אנשים אין מקפידין על זה ושותים אותו כמו שהוא עם הקסמין, לכן לא חל עליו שם פסולת.

ג] ואם הוא איסטנים ולעולם אינו שותהו כך, אסור, כי אצלו יש עליו שם פסולת.

ד] כהיום, לכל אדם אסור, כי כהיום רוב העולם הם איסטנים לזה, ודרכן לסלקם ולא לשתות היין כן.

ה] אמנם גם כהיום מותר להשתמש במסננת כדי לפזר אבקת צוקע"ר על

מזונות, וכיוצ"ב כי אינו בורר שום דבר, ומשתמש בו רק כדי שיהי' נוח לפזר את הצוקע"ר.

ו] במאכל ביצים ובצלים והוא אינו רוצה הבצלים שבתוכו אסור לברור הבצלים ממנו. וכן סאלא"ט של כמה מיני ירקות או פירות אסור לברור מין אחד של ירק או פרי שאינו רוצה לאכול דהוי בורר פסולת מתוך אוכל.

ז] ואין בו היתר דרוב העולם אוכלים אותו ביחד כמו בקסמים הנ"ל, דשאני ביצים ובצלים או סאלא"ט של כמה מינים, שכל אחד יש לו חשיבות בפני עצמו, לכן לא אמרו בו חז"ל היתר זה [ועיין בפנים באריכות יותר].

ח] ואם בורר המין שרוצה לאכול, והוא לאכילה לאלתר, מותר, כמו כל בורר אוכל מתוך פסולת.

ט] להוציא הפולין ובשר של
הטשאלנ"ט מתוך הרוטב בידים [או
במזלג דדינו כמו ידים כנ"ל] פשוט
דמותר. ובכף מנוקב אסור דנחשב
כבורר בכלי כמ"ש לעיל, אמנם אם יש
שם רק מעט רוטב, ורוב העולם אוכלים
אותו ביחד עם הטשאלנ"ט, מותר כמ"ש
לעיל לענין בורר קסמים מן היין.

י] ואם יש שם הרבה רוטב אסור, דאין
הפולין והבשר של טשאלנ"ט נאכלים
ביחד עם כ"כ הרבה רוטב, וחל עליו דיני
בורר שאסור עם כלי אף אם בורר אוכל
מפסולת.

יא] ומשום שבקל יש מקום לטעות, יש
להמנע מלהשתמש עם כף מנוקב גם
כשיש רק מעט רוטב.

יב] מים שיש בהם תולעים קטנים
ומקפידים לסננו ולהסיר ממנו התולעים
לפני ששותים אותו מפני איסור

תולעים, אסור לסננו בשבת.

יג] ואין להתירו מפני שבעצם אינו
מקפיד להסירו ורק מפני איסור מקפיד
עליו, דמ"מ אין בו היתר של קיסמין
דסוף סוף מקפיד להסירו.

יד] ומה שמצוי אצלנו שמתקן בפי
הסינ"ק מסננת קטנה שמסנן כל המים
שעובר שם מן התולעים שבתוכו. [או
שיש להם תחת הסינ"ק מאשי"ן המחובר
לצנור המים ושם מסנן כל המים שעולה
להסינ"ק]. לפי המבואר לעיל לכאורה
אסור להשתמש בו לצורך שתיה.

טו] אמנם בשו"ת מנחת יצחק מתירו
היות שהמסננת על פי הברז של הסינ"ק
מתקנת שם תמיד, ואינו עושה בשבת
ואף בחול שום דבר מיוחד לסינון זה
[אלא בפעם ראשונה שמניחו שם או
כשמחליפו מן הישן לחדש] לכן מותר.

פרק טו

לשפוך רוטב מן קדירה שיש בו גם בשר וירקות. – ודינו
של קופסא של דג זונ"א או סארדינ"ס.

ועצמות, מותר לשפוך הרוטב שצף על
גבי חתיכות האלו, גם אם עושה כן

א] קדירה שיש בה רוטב הרבה, ולמטה
בשוליה יש חתיכות ירקות בשר

לאכילה לאחר זמן, וכן אם עושה כן בדרך של בורר פסולת מאוכל, כי אין על זה שם בורר כלל.

ב] ואם שופך גם הרוטב שמעורב בין החתיכות יש עליו שם בורר, ומותר רק עפ"י תנאי היתר בורר דהיינו דאם בורר אוכל מתוך פסולת מותר [אם הוא לאלתר] ואם בורר פסולת מתוך אוכל אסור.

ג] וכתבו המג"א וסייעתו דבאופן של קדירה של רוטב ואוכל הנ"ל חל שם בורר על הדבר היוצא מן הקדירה, ולכן אם רוצה לאכול את הרוטב ששופך מהקדירה הרי זה בורר אוכל מתוך פסולת ומותר לאכילה לאלתר.

ד] ואם אינו רוצה לאכול הרוטב או השומן ששופך מן הקדירה רק עושה כן כדי לאכול מה שנשאר בהקדירה אסור דהוי בורר פסולת מן האוכל, והכי קי"ל כדברי מג"א.

ה] לכן טשאלנ"ט שיש בו רוטב, והוא אצלו פסולת, ועל כן רוצה לשפוך כולו מהקדירה או מן הקערה, כי רוצה רק את הפולין והבשר של הטשאלנ"ט, הרי זה בגדר בורר פסולת מאוכל ואסור גם לאכילה לאלתר.

ו] וכן מטעם זה אסור לשפוך השמן

שיש בקופסא של דג טונ"א, או סארדינ"ס אף אם רוצה לאכול הטונ"א או הסארדינ"ס לאלתר.

ז] אמנם איסור זה הוא רק אם שופך גם השומן שבתוך המאכל, או בין מאכל למאכל, אבל כל זמן שקולח רק מה שלמעלה מן האוכל מותר, דבכה"ג אין עליו כלל שם בורר, כנ"ל.

ח] קערה שיש בה אשכול ענבים ונתן בה מים כדי לנקות הענבים, הנה עצם דין הנקיון של ענבים נתבאר בסעיף ח' דאם אין בהם פסולת הניכרת מותר לשוטפם, אבל כאן יש לדון לענין לשפוך אח"כ המים מן הענבים.

ט] ולפי הנ"ל דינו כמו שומן מן מאכל דאסור אם שופך גם מה שבתוך המאכל או בין מאכל למאכל, וכן הכא אם שופך המים שיש בין ענב לענב אסור, לכן בכהאי גוונא צריך להקפיד ולהוציא הענבים מהמים, ולא לשפוך המים מהענבים.

י] דאם שופך המים נמצא בורר את המים, שהם עתה פסולת, מהענבים שהם אוכל, ואסור אף על לאלתר, אבל אם מוציא הענבים מן המים הוה בורר אוכל מתוך פסולת דמותר על לאלתר.

פרק טז

**יש לו אוכל ופסולת בפיו האם מותר לפלוט הפסולת. –
ומה דינו להוציאו בידו מן פיו.**

שמכניס דגים לפיו עם העצמות, ופולט את העצמות בפיו, כי אין איסור בורר פסולת מתוך אוכל אם עושהו באופן זה.

ד] ולא רק שמותר לפולטם בפה, אלא אף מותר לאחוז בידו את הפסולת ולהוציאו מפיו, ואע"ג דבכה"ג עושה הברירה בידו ולא בפיו מ"מ מותר דאין זה דרך מלאכה [כמ"ש באריכות בפנים].

ה] אבל אסור לנפח בפיו על פסולת שיש באוכלים כדי להסירה משם, כגון אגוזים שיש ביניהם קליפה דקה, וכן אם אוכל בחצר ונפל עלה לתוך הקערה של אוכל, וכל זה אסור מן התורה כמו שכתוב לעיל [בפרק י'].

א] מים ושאר משקה שיש בהם פסולת כגון תולעים מותר לשתותן ע"י שמניח מפה על הכוס ועובר שם המשקה ונעשה נקי אע"ג דהמפה נחשב כמסננת וכלי דאסור אפילו אם בורר אוכל מתוך פסולת.

ב] והטעם דמותר, כתוב בשו"ע: דלא שייך בורר ומשמר אלא במתקן הענין קודם אכילה או שתיה, אבל אם בשעת שתיה מעכב את הפסולת שלא יכנס לתוך פיו אין זה מעין מלאכה ומותר.

ג] מותר ליקח בפיו אוכל שיש בו פסולת, ולפלוט הפסולת בפיו, כגון

פרק יז

זבוב או שאר פסולת שצף בכוס של משקה איך מוציאים אותו משם ולא יכשל באיסור בורר.

להסירו עם קצת משקה, כגון שיגביה הזבוב עם קצת משקה ע"י כף או בכף ידו, דבכה"ג לא חל שם בורר על הזבוב.

א] זבוב או שאר פסולת שיש במשקה כתב הט"ז דאע"ג דאסור ליקח הזבוב לבד דהוי בורר פסולת מתוך אוכל, אבל מותר

ב] דעת בעל התניא בסידורו, דמה שלוקח עמו משקה לא מועיל כלום, ויש בזה חשש חיוב הטאת של בורר פסולת מתוך אוכל.

ג] להלכה קי"ל כהט"ז - [חוץ מההולכים לאורו הגדול של בעל התניא בכל שאר פסקיו, ולכן אף זה אסור].

ד] על כן: {א} זבוב, {ב} או שער, {ג} או גרעין, או שאר פסולת שנמצאים בכוס משקה או בצלחת של רוטב, אע"פ שאסור להוציאם כמו שהם, מותר להוציאם בכף ע"י שיקח עמהם מעט משקה.

ה] ולדעת בעל התניא כל זה אסור, וכתב כי לכן "אין תקנה רק לשפוך מהכוס עד שיצא הפסולת מתוכו" [ומבואר בפנים למה זה מותר לכו"ע].

ו] מקוה שצפים בו שערות או שאר פסולת, תלוי ג"כ במחלוקת הנ"ל: לדעת הט"ז מותר להוציאה רק ביחד עם קצת מים. כגון שיכניס כוס לתוך מי המקוה וישאב משם השערות עם קצת מים סביבו. ולדעת בעל התניא גם עם מים אסור, ולהלכה קי"ל כהט"ז כנ"ל.

ז] אוכל שיש בתוכו פסולת, דעת

החזון איש דגם לט"ז הנ"ל אסור להוציא ממנו הפסולת אף אם מוציא הפסולת ביחד עם קצת אוכל - [דדוקא במשקה מותר כי מוציא עם הזבוב כל המשקה שמסבבו אבל באוכל לא מהני מה שמוציא עם הפסולת קצת אוכל אלא אם מוציא כל האוכל שסביב הפסולת]. - אבל לדעת המשנה ברורה וסייעתו מותר, והכי קי"ל.

ט] ופשוט דאינו מועיל אם מוציא תחילה את הפסולת ואח"כ מוציא קצת אוכל אלא צריך להוציאם ביחד, הפסולת ביחד עם האוכל שסמוך לו.

י] על כן: {א} ביצה מרוסק כגון במאכל אייע"ר מיט צוויב"ל שנשארה בו מקליפת הביצה, יכול להוציאה עם קצת אוכל. {ב} אשכול ענבים שיש בתוכו ענב אחד רקוב, יכול להסירו ביחד עם ענב טוב.

יא] פסולת שבתוך אוכל, ומסיר הפסולת עם כל האוכל שמסביב לפסולת, מותר גם לדעת החזו"א. ואם הפסולת הוא למעלה ואין אוכל על גביו ג"כ מותר אם מסיר הפסולת עם האוכל שסביבו.

פרק יח

**להשתמש בספרע"י [כגון נגד זיעה (דיאָדערענ"ט) או לטיהור
אויר] – ומהו לשחוק בפיזור באפעל"ם.**

**אבל על ידי רוח פיו מותר אף לרמ"א
[בכה"ג שאינו מפזר פסולת מן אוכל, אלא
עושה פיזור בעלמא].**

**ו] ולהלכה היות דגם ברוח העולם
מותר כ"ש דמותר ברוח פיו, מ"מ
המחמיר ומונע עצמו מזה יש לו מקור
מוסמך כמו ברוח העולם.**

**ז] לשחוק עם משחק "באפעל"ס"
שהילד נושב עליו ומכוין שייעשה כמו
כדורים של אויר ויתפזרו אנה ואנה
לדעת המתירים הנ"ל אשר קי"ל
כוותיהו גם זה מותר, ולכן יכולים להניח
ילדים לשחוק בזה, אמנם יש מקור
מוסמך שהגדול ימנע עצמו מזה כמ"ש
לעיל.**

**ח] להשתמש בשבת בספרע"י [כגון נגד
זיעה (דיאָדערענ"ט), או בושם, או לטיהור
אויר, או להרחקת נמלים וזבובים], ג"כ
תלוי בהנ"ל ודומה לרוח פיו כי אינו
מתפזר ע"י רוח העולם אלא ע"י רוח
שבכלי הדוחה את הספרע"י לחוץ
כשלוחץ את פקק הכלי ונפתח נקב קטן
שיש שם.**

**א] כתב הרמ"א: הרוק ברוח בשבת,
והרוח מפזר הרוק, חייב משום זורה. -
והוא חידוש גדול כי זורה בעלמא
פירושו שע"י הרוח מפריד הפסולת
שיש עם התבואה משא"כ כאן הכל
פסולת [או הכל אוכל] ומ"מ דעת
הרמ"א כן.**

**ב] ולפ"ז ה"ה המנער מפה [טישט"ך],
או מצדד שלחן, שיפלו ממנו פרוורים
ויש שם רוח שמפזרם חייב משום זורה.
[אבל לנער מפה בתוך הבית שאין הרוח
מנשבת שם מותר].**

**ג] ויש חולקים על כל זה ודעתם דאין
כל זה בכלל זורה כלל. והכי קי"ל
להלכה, ומ"מ המחמיר בה כדעת
הרמ"א יש לו מקור מוסמך.**

**ד] י"א דלא רק כשמפזר דבר על ידי
רוח העולם אסור לדעת הרמ"א אלא
ה"ה אם מפזר דבר על ידי רוח פיו דינו
כן, ולפ"ז אסור לנפח בפיו על פירורי
פת, מלח וצוקע"ר, וכדומה, כדי
להסירם מהשלחן או קערה או ספר.**

ה] וי"א דרק על ידי רוח העולם דינו כן

ט] ולכן מותר לדעת המתירים הנ"ל. - אבל לדעת האוסרים ברוח פיו ה"ה כאן דאסור [ואף חמור כי כאן מכוין ורוצה בכך שיתפזר אנה ואנה].

י] ולהלכה נקטינן כדעת המתירים כנ"ל מ"מ המונע עצמו מזה וחושש שיש בזה צד איסור יש לזה מקור מוסמך, כמ"ש לעיל.

יא] גם לדעת האומר דגם ברוח פיו אסור כנ"ל מ"מ מותר לפזר כל דבר בידו כגון לפזר מלח או צוקע"ר, ואף בכלי מותר כמו שאנו עושים במלח. ורק פיזור על ידי רוח [רוח העולם או רוח פיו או רוח שעל ידי ספרע"י] אסור לדעת האוסרים הנ"ל.

• דיני סחיטה בשבת •

פרק יט

איזה סחיטת פירות אסור מן התורה ואיזה אסור רק מדרבנן.

דינם כמו שרובן עומדים לסחיטה.

ד] גם שאר פירות, אם הן ממין שרובן עומדין לסחיטה אסור לסוחטן מן התורה. - ולפ"ז כהיום סחיטת תפוזים [ארענדשע"ס] אסורה מן התורה. ואין לחלק בין מיני תפוזים אלא כולם בכלל מין אחד ודינם שוה.

ה] גרעיפפרו"ט, אין בסחיטתו איסור תורה רק איסור דרבנן, ואע"ג שסוחטין הרבה מהם לשתייה מ"מ כפי הנראה רובן עומדין לאכילה.

א] אסור מן התורה לסחוט זיתים וענבים. - ולא רק בכלי אלא גם בידים אסור מן התורה.

ב] שאר כל הפירות כגון רימונים שרוב פרי זו עומדת לאכילה ולא לסוחטן לשתייה, איסור סחיטתן כדי לשותות מימיהן אינו מן התורה רק מדרבנן.

ג] כל סוגי זיתים וענבים אסור מן התורה לסוחטם, גם אותן סוג שרובן עומדים לאכילה, כי אין לחלק בין הסוגים אלא כולם חשובים כאחד, וכולם

פרק ב

נכרי שסחט מיין תפוזים [ארענד"ש דשו"ס] כגון במלון
וכיוצ"ב האם מותר לשתותו.

רימונים או גרעיפפרו"ט דינם כן דהרי
פירות הללו העומדים אצל נכרי זה דינם
כמו עומדים לשתיה, וקי"ל דבכה"ג אף
במיני פירות הנ"ל אסור לשתות משקה
שיצאו מהן.

ה] ישראל שחותך ענב או תפוז כדי
לאוכלו, ובשעה שחותכו יוצא קצת
משקה מן הפרי אל תוך כלי, אסור
לשתותו, כמו משקין שזבו מעצמן,
דבפירות הללו אסור אפילו אם עומדים
לאכילה [ועיין בפנים מה ששקו"ט עוד בענין
זה לאסור משקה שיוצא בשעת חיתוך פרי].

ו] אבל אם חותך רימונים או
גרעיפפרו"ט ויצא ממנו קצת משקה
מותר לשתותו כי פירות כאלו מותר
לשתות משקה שיצאו ממנו מעצמם אם
כעת עומדים פירות הללו לאכילה.

ז] ומה דינו של לימו"ן בהלכה זו,
שחתכו כדי להשתמש בהחתיכה כמו
שהוא, ובשעה שחתכו יצא ממנו משקה
האם מותר להשתמש עם המשקה,
יתבאר להלן.

א] איתא בשו"ע: זיתים וענבים
[ופירות אחרות שרובן עומדים לסחיטה
ושתיה] אם יצאו ממנו משקה מעצמן
אסורים לשתותו בשבת [גזירה שמא
יסחטנו בידים], ואפילו אם פירות הללו
היו עומדין לאכילה.

ב] וכתוב בשו"ע עוד: ורימונים [ופירות
אחרות שרובן עומדים לאכילה ומיעוט
לשתיה] אם יצאו ממנו משקה מעצמן,
אם פירות אלו עומדים עתה לאכילה
מותר לשתותו, ואם עומדים עתה
לסחיטה ושתיה אסור לשתותו.

ג] לפי זה מי ששובת במלון [האטע"ל],
או הולך ברחוב העיר, ונכרי מוכר בבית
מלון או בחנות שברחוב מיין תפוזים
[ארענד"ש דשו"ס] שנסחט היום אסור
ליקח ממנו בשבת [אפילו אם ישלמנו רק
אחר השבת]. ואע"ג שרוב הקונים ממנו
הם נכרים ולא נחשב כאילו עשאו הנכרי
בשביל ישראל מ"מ אסור כמו משקין
שיצאו מעצמן הנ"ל.

ד] ואף מיין של שאר פירות כגון

פרק כא

דיני למצוין בפיו משקה שבתוך פרי.

מדאורייתא נכון להחמיר ולא למצוין אותן בשבת, ובשאר פירות יש להקל.

ד] ולפי מה שכתבנו לעיל דלכמה ראשונים גם בתפוזים [ארענדשע"ס] איכא כהיום איסור דאורייתא בסחיטתן, א"כ גם בזה נכון להחמיר שלא למוצצן בפיו.

ה] זיתים וענבים דאסור למוצצם היינו דוקא אם קצת הפרי בפיו וקצתו בחוץ [וכ"ש אם כולו בחוץ], אבל אם מניח כל הפרי בתוך פיו ומוצצו לכו"ע שרי.

ו] יש אומרים כי שאר פירות אע"פ שמותר למוצצם בפה מ"מ יזהר שלא לסחוט את הפרי בידו בשעת המציצה.

א] דעת היראים דכל פרי שאסור לסחוט בידים אסור גם למוצצו בפיו, ובזיתים וענבים יש בזה חשש חיוב חטאת.

ב] דעת העיטור ושבלי הלקט דמציצה מותרת לגמרי. ויש לזה ג' טעמים: {א} שאין דרך סחיטה בפה, דעפ"י רוב אין אדם מוצץ פרי אלא או אוכלו כמו שהוא או שסוחטו בידיו או בכלי ושותה המשקין. {ב} דדרך מלאכה הוא רק כשמתקן הענין קודם אכילה או שתיה, לא בשעת אכילה ושתיה. {ג} לא חל על היוצא שם משקין, אלא אם כן יוצא לאויר העולם, ולא אם יוצא ישר מפרי לתוך פיו.

ג] להלכה: בזיתים וענבים שסחיטתן

פרק כב

עוד בדיני מציצה בפיו.

בשבת ולתת לתוך פיו של תינוק הנימול שימצוין אותו, כמו שעושים הרבה מוהלים בימות החול, כדי להרגיע הרך הנימול שצועק מכאבו מן מעשה המילה.

א] דיון הנ"ל האם מותר או אסור "למצוין בפיו מן הענבים המשקה שבהן", נפקא מיניה גם לנידון אחר והוא לענין אם מותר למוהל להטביל חתיכת צמר גפן - גאז-פּע"ד - ביין

ב] והנה לסחוט בגד וסמרטוט כדי להוציא יין או שאר משקה שנבלע בתוכו ועושה כן לצורך היין כדי לשתותו אסור מן התורה מפני איסור סחיטה [כמבואר בשו"ע בסעיף ט"ז-י"ח]. - אלא דכאן אין התינוק סוחטו בידו אלא ע"י מציצה.

ג] לכן לדעת היראים הנ"ל כי למצוין ענבים "חושש אני לו מחטאת" ה"ה דאסור כאן, ואע"ג שהתינוק עושה כן והוא אינו מצווה על מצות מ"מ אסור מן התורה לגדול לספות לו בידים איסורי תורה דהיינו ליתן לו מאכלים אסורים, וגם זה בכלל כמ"ש בס' שמ"ג.

ד] והגם דיש חולקים על היראים וסוברים דמותר אף לגדול למצוין

ענבים, ולדעתם ה"ה כאן מותר, מ"מ להלכה קי"ל בענבים ד"נכון להחמיר" כשיטת היראים שיש בו איסור דאורייתא לכן ה"ה כאן נכון להחמיר, אלא ירגיע התינוק באופן אחר [כגון שיטביל "מוצץ" (פעסיפיע"ר) ביין ויתנהו לפיו]

ה] ואם אין לו דרך אחר שיכול להרגיע ולהשקיט התינוק מותר לעשותו ע"י גָאז ולסמוך על המקילין לצורך התינוק.

ו] אלא שיזהר המוהל שלא יסחוט בידיו קצת יין מן גָאז הנ"ל לפני שנותנו לפי התינוק, אם נבלע בתוך הגָאז יין יותר מדאי, כמו שעושים המוהלים פעמים בימות החול, כי בשבת יש בזה חשש איסור דאורייתא, דזה נעשה בידים.

פרק כג

לסחוט פרי על גבי אוכל כגון לסחוט לימו"ן על דג.

ג] ולמעשה טוב להחמיר כן ולחוש לדעתו ולא יסחוט זיתים וענבים או תפוזים [ארענדשע"ס] על אוכלים.

ד] אבל בלימו"ן יש להקל ולסוחטו על סאלא"ט של ירקות או פירות, או על חתיכת דג, כי כל סחיטת לימו"ן, אף

א] זיתים וענבים וכש"כ שאר פירות מותר לסוחטן על גבי אוכלין, כי משקה הבא לאוכל כאוכל דמי.

ב] זהו מעיקר הלכה, כי כן דעת רוב הפוסקים, אבל דעת רבינו חננאל שאוסר לסחוט גם על אוכלים.

לשתיה, קיל משאר פירות כמו שיתבאר להלן, ולכן לענין לסוחטו על אוכל יש להקל לכתחלה.

ה] אמנם יש לזהר שאם חתיכת הלימו"ן עטופה ברשת [נע"ט], כמו שעושין הקעיטערער"ס, אסור לסוחטה, כי יש בזה איסור בורר ע"י משמרת. אלא יסירנו מן הרשת וככה יסחטנו על האוכל.

ו] לסחוט פרי לתוך משקה לכו"ע אסור, דדוקא לתוך אוכל מותר לדעת המתירים הנ"ל.

ז] קולא הנ"ל של "משקה הבא לאוכל כאוכל דמי" ומותר, זהו דוקא אם סוחטו מיד על האוכל [אע"ג שכשיוצא המשקה מן הפרי ונוזל באויר הוא משקה ממש מ"מ מותר כיון שיורד לאוכל] אבל אם סוחטו לתוך כלי שאין בו עתה אוכל, אע"ג שדעתו לערבו אח"כ באוכל, אסור.

ח] ומה דינו בהיפך, דהיינו שסוחט המשקה לתוך אוכל, ודעתו שאח"כ יערבנו במשקה הרבה ויתהפך כולו למשקה, כגון הסוחט לימו"ן על צוקע"ר ודעתו לערבם אח"כ במים. נחלקו בו הפוסקים.

ט] המשנה ברורה [בשם רדב"ז] מתירו.

וכ"כ בבן איש חי וז"ל: "תחלה ישים הסוכר בכלי, ויסחוט הלימון על הסוכר עצמו שהוא אוכל, ואח"כ יניח המים, וישתנו, אבל לא יסחוט הלימון בכלי ריק או על המים ורק אח"כ יתן שם הסוכר. וסימן לזה, והנה סלם מצב ארצה, סל"ם ראשי תיבות ס'וכר ל'ימון מ'ים, כפי סדר הזה תעשה" עכ"ל.

י] אמנם יש כמה אחרונים שפקפקו בהיתר זה, וסוברים שאין לנהוג כן, וטעמם כמ"ש הצמח צדק "ההיתר לסחוט לימו"ן על צוקע"ר מטעם דהו"ל משקה הבא לאוכל צ"ע, שהרי מניחים אותם אח"כ במים, ונהפך למשקה, א"כ צ"ע האם יהיה לצוקע"ר זה דין אוכל". וכ"כ החזון איש לאוסרו.

יא] ולהלכה יש להקל כדעת המתירין, מ"מ המחמיר בזה יש לו מקור מוסמך, ותבוא עליו ברכה.

יב] היתר של "משקה הבא לאוכל כאוכל דמי" הוא אפילו לא נבלע המשקה בתוך האוכל [כגון מי הלימו"ן לתוך הדג] דכל שבא "כדי לתקן האוכל", דהיינו ליתן בו טעם, מותר. - ולכן ה"ה דמותר לסחוט פרי לתוך קערה שיש בה סאלא"ט כדי שיתן בו טעם טוב אע"ג שלבסוף רוב מה שסוחט יורד לשולי הקערה.

פרק כד

לסחוט לימו"ן בשבת דעת המתירים והאוסרים – ומהו לסוחטו על חתיכת דג או על סאלא"ט.

ו] ואע"ג דבסחיטת זיתים וענבים או תפוזים [ארענדשע"ס] על אוכלים, נתבאר לעיל כי טוב להחמיר ולא לסמוך על קולא של "משקה הבא לאוכל כאוכל דמי" מ"מ בלימו"ן שיש אומרים שאין בו איסור סחיטה כלל כנ"ל יש להקל עכ"פ כשסוחטו על אוכל, ולסמוך לכתחלה על "משקה הבא לאוכל כאוכל דמי".

ז] ולכן מותר לכתחלה לסחוט לימו"ן על סאלא"ט של ירקות או פירות, או על חתיכת דג. - אמנם יש לזהר שאם חתיכת הלימו"ן עטופה ברשת [נע"ט], כמו שעושין הקעטערער"ס, אסור לסוחטה, כי יש בזה איסור בורר ע"י משמרת. אלא יסירנו מן הרשת וככה יסחטנו על האוכל [כמ"ש כל זה לעיל בפרק כ"ג].

ח] ועוד הלכה בדיני סחיטה [בלא קשר להנ"ל]: ידיים שנתלכלכו, מותר לשפשפם בקליפי לימון, או בקליפי כל מיני פירות, אף אותם הפירות שאסור

א] דעת המחבר והרמ"א, וכמה מפרשי השו"ע, להתיר לסחוט לימון, בין לתוך כלי ריק ובין לתוך מים וכ"ש לתוך אוכל, וכן היה המנהג בכמה מקומות.

ב] טעמם הוא, דהיות שאין שותים מיץ לימון כמו שהוא, אלא שותין אותו מעורב עם הרבה מים, אין על המיץ שם משקה, ואין בו איסור סחיטה, אף אם עכשיו אינו סוחט אותו לתוך מים.

ג] כמה פוסקים חולקים ע"ז וסוברים דיש בסחיטת לימון איסור דרבנן, ויש גם הסוברים דיש בזה איסור דאורייתא

ד] כנראה שכהיום המנהג להחמיר בזה ולא לסחוט לימון לתוך מים [ולא כמנהג הנ"ל להקל בזה], ובמקומות שאכן נוהגים כן להחמיר, אין לשנות.

ה] ולענין סחיטת לימון על צוקער, אע"פ שגם בזה יש מחמירים, מ"מ יכולים להקל בזה לכתחלה מטעם "משקה הבא לאוכל כאוכל דמי" [והארכנו בזה לעיל בפרק כ"ג].

לכו"ע לסוחטן.

ט] והטעם, כי אע"פ שבכל אלו יוצא מהן קצת משקה ושמן מן הקליפה מ"מ

מותר, כי היות שאין הקליפות עומדים לסחוט המשקה שבהם לצורך שתיה רק לצורך אחר אין עליו שם משקה לענין דיני סחיטה.

פרק כה

לסחוט קוגע"ל או בשר מריבוי שמן שיש בתוכו.

המלאכה עדיין אסור, וכאן שונה דאע"ג דעושה מעשה סחיטה מ"מ היות שאינו מכוין לצורך המשקה אלא לצורך גוף הפרי מותר אף לכתחלה.

ה] וחידוש היתר זה אינו רק בכבשים ושלקות שהמשקה שבהן אינו מתולדה אלא אף בסחיטת פירות וירקות עצמם מותר אם אינו לצורך המשקה שבהם אלא לצורך הפרי והירק.

ו] [חוץ מזיתים וענבים דרוב העולם סוחטין אותם למימיהן, לכן אסרוה חז"ל לסוחטם אף לצורך גופן לבד].

ז] והנלמד מכל הנ"ל דמותר לסחוט קוגע"ל או בשר מריבוי שומן ושמן שנבלע בהן [או שיש בהם בתולדה] אם עושה כן מפני שלא ניחא ליה שיש בו כל כך שומן ושמן.

ח] ומהאי טעמא פשוט דה"ה דמותר

א] איתא בגמרא כי כבשים [ירק כבוש במים, ביין, בחומץ, או במי מלח] או שלקות [ירקות שבישולן במים], אם סוחטם כי רוצה לשתות המשקה שיוצא ממנו אסור [וי"א דאסור מן התורה].

ב] ואע"ג דהמשקה שיוצא ממנו על ידי הסחיטה אינו משקה שגדל בתוכו בתולדה, רק שבא בתוכו אח"כ על ידי כבישה או בישול מ"מ יש בו איסור סחיטה.

ג] וכל זה רק אם סוחטו לצורך המשקה אבל אם סוחטו "לגופן" מותר פי' אם סוחטן ממשקה שיש בהן כדי לאכול הכבשים, ולא בשביל המשקה, מותר לכתחלה.

ד] וזהו חידוש שעפ"י רוב לא מצינו בהלכות שבת, דעפ"י רוב כל שעושה המלאכה אע"ג דאינו מכוין לצורך עיקר

לכרוך קוגע"ל בנייר עבה או במטפחת, וללוחצו, כדי שכשיצא השמן מן הקוגע"ל יבלע השמן בהנייר או המטפחת, ולא יחזור להקוגע"ל.

ט] אמנם מה שמותר לכרוך עליו נייר ומטפחת ולסוחטו כך זהו דוקא אם אין בו פסיק רישא ששוב נסחט השומן וכיוצ"ב מן הנייר והבגד שנבלע בתוכו, דאם הוי כן י"א דאסור, כמבואר להלן בשו"ע [בסעיף י"ח] די"א דסחיטה מבגד חמור מסחיטה מכבשים ושלקות, ואסור גם אם אין צריך למימיהן, ויתבאר שם.

י] איתא בשו"ע "הסוחט דג לצירו, דינו כסוחט כבשים ושלקות למימיהן". - פי' דתלוי הדבר לאיזו מטרה סוחט את הדג, דאם סוחטו לגופו של הדג [להוציא ממנו צירו כדי שהדג יהי' יותר טעים] מותר, ואם סוחטו למימיו אסור.

יא] ולפ"ז מה שעושים פעמים בחול שדוחק במזלג או בסכין או ביד על חתיכת שמאל"ץ הערינ"ג [דג מלוח]

להוציא קצת הציר שבה כדי שאח"כ יטביל בו פת, אסור לעשות כן בשבת.

יב] אמנם מותר לדחוק על הדג עם פת כדי שיכנס הציר לתוך הפת, דהוי משקה הבא לאוכל וכאוכל דמי, וכמ"ש בשו"ע כאן ובסעיף ד'. וכאן יש לסמוך על זה אף לכתחלה [עיי' בפנים].

יג] פת או מזונות ששרה קצת בתוך משקים כגון יין שרף [כמו שיש שעושים כן בשבת בין אכילת דגים לבשר] נחלקו הראשונים האם מותר למצוץ בפיו המשקין שבתוכו, כדי ליהנות מן המשקה שיוצא ממנו.

יד] ולהלכה לכו"ע מותר מעיקר הדין. אלא שיש אומרים כי מ"מ "נכון להחמיר" או בלשון "המחמיר תבוא עליו ברכה". וי"א שמותר לגמרי.

טו] ודיון זה הוא גם בחתיכת צוקע"ר ששרה בקאווע, ובא למוצצו.

טז] דיון זה אם מותר למצוץ הנ"ל זהו רק כשמקצת המאכל חוץ לפיו אבל להכניס כולו בפיו ולמוצצו לכו"ע מותר.

פרק כו

ליתן קרח בתוך מים ויודע שיתהפך שם כולו או מקצתו למשקה.

מעצמו במשקה שבכוס מותר ולא להמיסו בידים. - והשו"ע פוסק כרש"י לכן להלכה יש להחמיר בזה.

ה] לפיכך אע"ג דמותר ליתן קרח לתוך כוס יין או מים, מ"מ אסור להכות עליו בכף כדי למהר להמיסו.

ו] וכן בקבוק משקה שהיה בפריזע"ר ונקפא קצת עד שיש בו קצת קרח, אסור לנענעו בחזקה כדי שימהר להמיס.

ז] וכן יש כהיום שנותנין בסוף הסעודה במקום קאמפא"ט איזה משקה עם קצת אייזקרי"ם שקועה בתוכו, ולפי הנ"ל אסור ליטול כף ולדחוק את האייזקרי"ם נגד דופן הכלי כדי שימיס, אבל מותר לחלקו שם עם הכף ולאכול ממנו פעם אחר פעם כי אין זה כלל כדי להמיסו.

א] אסור מדרבנן לשפשף שלג וקרח כדי להמיסו ולעשותו נוזל, וכן אסור לשברם לחתיכות קטנות כדי שיזובו מימיו, ופרש"י הטעם משום דדמי למלאכה, דנראה שבורא מים, ולרמב"ן הטעם משום גזירה שיבוא להתיר גם סחיטת פרי.

ב] אבל התירו חז"ל ליתן שלג וקרח לתוך כוס של משקה ושם הוא נימוח מאליו, אף אם מתכוין לזה.

ג] לדעת הרמב"ם ועוד כמה ראשונים אחר שנותן השלג וקרח לתוך משקה מותר אף להמיסו שם בידים או ע"י כף, דכיון שמתערב מיד במשקה שיש בכוס ואין השלג שנימוס ניכר לעצמו לא אסרוה חז"ל.

ד] ולדעת רש"י וסייעתו רק אם נימוח

פרק כז

מה דינו של לפזר בשבת מלח על שלג כדי שלא יחליקו עליו.

להניחן בחמה, או להניחן כנגד המדורה [במקום שאינו מגיע לידי סולדת בו ואין בו איסור בישול], ונפשרין, מותר"

א] כתבו הרשב"א והר"ן: "נראה דהא דאין מרסקין השלג והברד, לא אסרו אלא אם הריסוק נעשה בידו, אבל

ב] וכתבו הטעם "דהא הנימוח ממילא אתו" דדעתם דלעניינו מה שנותנו נגד המדורה אין זה בכלל עושה מעשה.

ג] ספר התרומה חולק ע"ז וכתב, "אסור לתת שומן קרוש [או שלג וברד] בצד האש [או חמה] לחממה ביום השבת, [ולא משום איסור בישול, אלא] לפי שהשומן קרוש, ועתה נמחה ונעשה צלול, ותניא אין מרסקין את הברד".

ד] כי ספר התרומה סובר דמעשה זה עצמו שמניחו נגד המדורה "הוה כאילו ממחהו בידו". [וי"א ביאור אחר לזה].

ה] להלכה המחבר [בסי' שי"ח סעיף ט"ז], פוסק דמותר ליתן שומן אצל התנור. אבל הרמ"א כתב "ויש מחמירין, ונהגו להחמיר. - מיהו במקום צורך יש לסמוך על המקילין" [כי כן עיקר] (שועה"ר שם).

ו] וכל זה נפקא מיניה במה שמצוי אצלנו יותר והוא לפזר מלח על שלג, ואחר שמונח שם ממחה המלח את השלג. דלרשב"א מותר דאין זה בכלל ממחה בידים אלא כאילו נעשה מאליו.

ולספר התרומה הוי כעושהו בידים ואסור.

ז] וא"כ להמחבר קי"ל דמותר, ולרמ"א אסור, ואף לרמ"א "במקום צורך יש לסמוך על המקילין" [כי כן עיקר].

ח] ויש בכלל "צורך" להתיר פיזור מלח על שלג כדי למנוע שלא יחליקו עליו בני אדם ויצטערו צער גדול, ולפעמים גם שוברין עצמותיהן וסובלים מזה זמן רב, ולזקנים יש גם חשש סכנת נפשות כשהם מחליקים ונופלים.

ט] וכש"כ כשהשלג הוא על מדרגות הבית, דהוי בכלל מש"כ הרמ"א דבמקום "הצורך" מותר.

י] אע"ג דמותר לעשות כן מ"מ יש לדקדק ולעשותו באופן היותר צנוע שאפשר, וכש"כ שלא לפזר יותר ממה שצריך, כדי שלא יגרום בזה זלזולא דשבת קודש, כי להרבה בני אדם נראה זה כמעשה איסור, או כעובדא דחול.

יא] וכמובן דכל זה מותר רק במקום שיש עירוב סביב שטח זה ומותר לטלטל שם אבל ברה"ר וקרמלית אסור.

פרק כח

ליתן בשבת מים או שאר נוזל לתוך פריזע"ר כדי להקפיאם.

האש והחמה נחשב לנעשה בידים ה"ה כאן דאסור, וא"כ לרמ"א דחושש לדעתו יש להחמיר גם כאן [חוץ ממקום הצורך, ולצורך קטן וחולה].

ד] אמנם יש אומרים שאין לדמות הענינים ודוקא להפוך מגוש לנוזל אסרוה חז"ל אבל להפוך נוזל לגוש מותר. - ולמעשה נכון להחמיר בזה ולא יתן מים ומשקה לפריזע"ר כדי להקפיאם אבל אינו איסור ברור כלל.

ה] ואף לדעת האוסרין זהו דוקא ליתן משקה בפריזע"ר כדי להקפיאם, אבל לכו"ע מותר ליקח מאכל גוש כגון חלה ומזונות ולהניחם בפריזע"ר כדי להקפיאם יותר.

א] ליתן מים או שאר דבר נוזל לתוך פריזע"ר כדי להקפיאם. הנה כמו שאחז"ל דאסור להפוך דבר גוש לדבר נוזל, כגון לרסק שלג כדי לעשותו מים, ה"ה דאסור להפוך דבר נוזל לדבר גוש. [לדעת רש"י דהאיסור בגוש לנוזל משום דנראה כבורא דבר חדש].

ב] אמנם היות דאינו עושה כן בידים אלא שמניחו לתוך פריזע"ר ושם נעשה ממילא, א"כ זה תלוי במחלוקת הראשונים הנ"ל דלדעת רמב"ן וסייעתו דמותר להניח שלג וברד נגד האש והחמה דנחשב דנעשה ממילא ה"ה כאן דמותר.

ג] ולדעת ספר התרומה דלהניחו נגד

פרק כט

בגד העשוי ללבישה אסור לקנח בו כלים רטובים או מים שנשפכו על הארץ. - ובאיזה אלונטית מותר.

ב] וכש"כ דאסור לנגב בבגד זה כלים שרטובים במים, כגון כלי אכילה מלוכלכים, שרחצם ובא לנגבם.

א] בגד העשוי ללבישה אסור ליתן עליו כלים רטובים, דהמים שעל הכלים יורדים מהם ונבלעים בבגד.

ג] וה"ה אם נשפכו מים על השלחן או על הקרקע, אסור להניח עליהם בגד העשוי ללבישה, כדי לסופגם.

ד] טעם האיסור, דגזרו חכמים שמא יבוא אח"כ לסחוט הבגד כדי לייבשו וסחיטת בגד ממים היא ממלאכת כיבוס.

ה] [ואע"ג שכהיום אין הדרך לסחוט בידים אף בגדים כאלו אלא שוטחין אותו או מניחים אותו במאשי"ן שמייבש, מ"מ היות כי כן היה בימי חז"ל שהיה סוחטים אותו, נשאר באיסורו].

ו] לא רק בבגד העשוי ללבישה יש ליזהר בהלכות הנ"ל, אלא ה"ה בבגד שעומד לתשמיש אחר אשר דרך העולם להקפיד עליו שיהי' יבש בעת שמשתמשים בו, כגון סדין שמציעין בו מטה, או מפה שפורסין על השלחן.

ז] גם אלונטית ^[האנטע"ך] שנעשית להסתפג בה ידיו ופניו או כל גופו, הרי זה בכלל בגד שמקפידים שלא יהי' שרוי במים, ועל כן אין לקנח בה כלים או לספוג בה מים שנשפכו על שלחן או קרקע.

ח] ומה דמותר להסתפג בה כשעולה ממקוה גם אם עי"ז נרטבת הרבה, זהו משום דלצורך גוף האדם לא גזרו חכמים.

ט] אין צריך להקפיד על כל הנ"ל, אלא כשבא לנגב כלי גדול, או כלים הרבה, דבכה"ג נעשה הבגד רטוב כל כך עד שיש לגזור שיסחטנו, אבל כוס אחת או שתים וכיוצ"ב מותר לנגב בבגד העשוי ללבישה, כי המים הבאים מהם ונבלעים בו אינם הרבה, ולא יבוא עי"ז לידי סחיטה.

י] ולכן מותר לנגב בכנף בגדו ידית הכלי שנוטל בו ידיו לסעודה. וכן ללחלח משקפים [אויגע"ן גלעזע"ר] במים ולנגבם בבגד שהוא לבוש בו.

יא] ווישטיכע"ל [מגבת כלים] שמיוחדת לנגב בה כלים, או להניח עליה כלים, מותר לעשות כן גם בשבת, דהוי בכלל אין מקפיד עליו ששרוי במים, וכן מותר לנגב בה מים שנשפכו על השלחן או על הארץ.

יב] וה"ה אלונטיות ישנות שאינו משתמש בהם עוד לנגב גופו רק לניקוי הבית, הוי בכלל אין מקפיד עליהן ששרויות במים.

יג] וכש"כ דמותר להשתמש בניירות [נעפקי"ן, וטאאל-פעפע"ר] שזורקין אותן אחר שמשתמשים בהם, דודאי הוו בכלל אינו מקפיד על מימיהן.

פרק ל

ומהו לקנח בבגד או אלונטית מים צבועים קצת שנשפכו.

ד] אם נשפכו מים של נט"י שחרית [נעג"ל וואסע"ר] על הקרקע, מותר לנגב הקרקע דוקא בסמרטוטים, אבל אסור לנגבה באלונטית, [אם נשפך כשיעור שהאלונטית תרטב כ"כ, עד ששייך לסוחטה מהמים שבלעה].

ה] האיסור הנ"ל הוא אפילו אם נשפכו מי הנט"י של שחרית אחר שנטל ידיו, כי אינם דומים למשקה צבוע דמותר מטעם הנ"ל [באות א'], דכאן יכול להשתמש באלונטית אחר שתתייבש, [ואין בזה איזה איסור של רוח רעה], לכן חוששים שמא יסחטנו כדי לייבשו, כמו שחוששים בכל מים שנשפכו.

ו] ולהניח מי נטילת ידים של שחרית על הקרקע שנשפכו שם, בלי לנגבם, אינו נכון, כמ"ש בשו"ע [סי' ד' סעיף ט'], "מים של נטילת ידים שחרית לא ישפכם בבית ולא במקום שעוברים שם בני אדם", אלא ינגבם באופן המותר, דהיינו ע"י סמרטוטים וכיוצ"ב כמ"ש לעיל.

א] בגד העשוי ללבישה שאמרנו שאסור לנגב בו, זהו דוקא במים, דחיישינן שמא יסחטנו כדי שיהי' ראוי ללובשו, אבל מותר לנגב בו משקים צבועים, או אפילו מים מלוכלים, דאינו חושש לסחטם, דאינו יכול לנקותו מריחו וחזותו ע"י סחיטה לחוד", ולשמא יכבסנו ממש בשבת לא חיישינן.

ב] לכן כשנשפכו יין או סאד"ע צבועים, חלב, קאו"י, טיי, רוטב של בשר ודגים, וכיוצ"ב, מותר לנגבם אפילו בבגד העשוי ללבישה, או באלונטית אע"ג שמיוחד לנגב בו גופו או ידיו ולא לנגב משקה שנשפכים ומ"מ מותר מטעם הנ"ל.

ג] אם נשפכו מים, ואין לו די סמרטוטים לנגבם, וע"כ רוצה להשתמש באלונטית, העצה לכך היא, שישפוך תחלה קצת מי סאד"ע צבועים וכיוצ"ב לתוך המים, ועי"ז מותר לנגבם בכל מיני בגדים.

פרק לא

**סמרטוט רטוב במים יש שאסור להשתמש בו בשבת. –
ומהו להשתמש עם בעב"י ווייפ"ם.**

הנקיון, לא יתנם על הסמרטוט אלא יפזרם על המקום שרוצה לנקות, ואח"כ יעבור עליו בסמרטוט, ובכה"ג אינו מכוין כלל לסחוט מים מהסמרטוט, אדרבה רצונו לשאוב המים לתוך הסמרטוט.

ו] ועל פי זה יש ליזהר עוד שיקנח רק אותם מקומות שפיזר עליהם קצת מים, אבל המקומות שלא פיזר עליהם מים, לא ימשיך ויקנח, כי שם רוצה שיצא קצת מים מהסמרטוט לעל הכלוך.

ז] וכן מי שצריך קצת לחלוחית בעת שמנקח עצמו בבית הכסא הדרך הנכונה הוא כמו שכתוב לעיל, להזהר שלא לעשותו באופן שסוחט קצת מאיזה נייר, דהיינו שתחילה יתן שם מים ואח"כ יקנחו בנייר.

ח] כשמקנח רצפה ושולחן באופן המותר הנ"ל [באות ה'] אכתי יש מה שצריך ליזהר בו, דפעמים בעת שמנקח מקום עם סמרטוט נבלעים בו מים הרבה עד שכשממשיך לקנח בו יש

א] סמרטוט רטוב במים אסור לנקות בו מקום מלוכלך כגון רצפה, שלחן, [וכן שלחן שבמטבח, קאנטערטא"פ], או תינוק שמלוכלך מצרכיו, וכיוצ"ב.

ב] טעם האיסור, כי בשעת הקינוח יוצאים קצת מים מן הסמרטוט, והוא חפץ ונהנה מהם, כי ע"י המים הללו יותר קל לו לנקות הרצפה, השלחן, או התינוק.

ג] האיסור הנ"ל שייך גם בנייר, כי גם נייר אסור לסחוט לצורך המשקה שבו. – לכן אסור להשתמש בשבת בבעב"י ווייפ"ם [מטליות של נייר לחות] לנקות תינוק.

ד] ואפילו אם ידקדק להשתמש בהם באופן שלא ידחקם על גוף התינוק כל כך עד שיבוא לידי סחיטה, אין לעשות כן, כי בקל יכול להכשל ולדחקם קצת יותר ויבוא לידי איסור.

ה] והאופן לנקות איזה מקום עם מים ועם סמרטוט, הוא, ליקח סמרטוט [או נייר] "יבש", והמים שהוא צריך לצורך

פסיק רישיה שיסחט ויוציא מים מן הסרמטוט.

ט] ואע"ג דבאופן זה הוי הסחיטה בגדר פסיק רישיה דלא ניהא ליה [פי' לא איכפת ליה], כי אין לו שום תועלת מהמים שנסחטים, דיש לו די מים על השלחן, ופסיק רישיה דלא ניהא ליה מותר לדעת הערוך, אנו קי"ל כדעת הר"י דפסיק רישיה דלא ניהא ליה אכתי אסור מדרבנן.

י] לכן דרך הישרה בזה להמלט מכל חשש איסור, הוא, שהסרמטוט יהי' עבה קצת, בשיעור שגם אם יבלע הסרמטוט את המים בשעה שמקנח בו, לא יהיה כל כך רטוב במים עד שיהי' פסיק רישיא שכשממשיך לקנח בו יצאו ממנו מים.

יא] וואפילו אם יש ספק אולי יצאו ממנו מים, מ"מ כל שאינו פסיק רישיה, ואין לו בו שום צורך, מותר לכו"ע, דהוי בכלל דבר שאינו מתכוין].

יב] וכן בנייר יקח נייר יבש ועבה קצת, [או כמה ניירות ביחד], באופן הנ"ל, שלא יהי' פסיק רישיה שהמים שיבלעו בנייר בשעת הקינוח יחזרו ויצאו.

יג] ויש להבין היטב דאם רוצה במים היוצאים ממנו כגון שמקנח בסרמטוט לח במקום שאין שם מים אז לא מהני במה שאינו פסיק רישיה שיצא ממנו מים דמ"מ אם אכן יצא ממנו קצת מים עבר על איסור סחיטה, לכן צריך תחילה לפזר שם מים ורק אח"כ יקנחו בסרמטוט או נייר [כמו שכתוב לעיל באות ה'].

פרק לב

לשפוך יין לתוך כוס של מים או להיפך האם יש בזה חשש צביעה.

ב] להלכה קי"ל לקולא דגם במשקין אין איסור צביעה, מ"מ כשאין קושי בדבר "טוב יותר" להחמיר בזה.

ג] גם להמחמירים אין להקפיד אלא

א] אין צביעה באוכלין ואף לא במשקין. ויש אומרים כי רק באוכלין אין צביעה אבל במשקין יש איסור צביעה.

שלא ליתן המים תחלה לתוך הכוס ואח"כ ליתן עליו יין, דבכה"ג ניכר יותר מעשה הצביעה. אבל מותר ליתן יין תחלה לתוך כוס ואח"כ ליתן עליו מים, כי אין ניכר כ"כ מעשה הצביעה אלא נראה כאילו משקה הצבוע שבתוך הכוס הולך ומתרבה.

ד] לפי זה כשבא לערב יין עם מים או סעלצע"ר [מי סודה שאינם צבועים], "טוב יותר" ליתן היין תחלה ואח"כ המים, ולא לעשותו בהיפך.

ה] אם כבר מעורב קצת יין עם מים, [מערב שבת, או בשבת] מותר להוסיף עוד יין לתערובת זו, ואע"פ שעיי"ז נצבעים המים יותר, כי גם להסוברים די שצביעה במשקין, זהו רק אם אין המים צבועים בצבע זה כלל, אבל אם כבר צבוע קצת מותר להוסיף עליו יותר.

ו] ידים או רצפה או שלחן המלוכלך בלכלוך הצבוע, כגון מן פירות, או ממשקה צבוע, או דם של מכה, אסור לנקותם בבגד, ואף לא באלונטית או סמרטוט, משום שעיי"ז נצבע הבגד. כן דעת הרבה ראשונים.

ז] ויש חולקים וסוברים דהיות שאינו מכויין לצבוע וגם הוא דרך לכלוך מותר. להלכה נפסק בשו"ע כדעת האוסרים

ולכן יש להזהר בזה לכתחלה.

ח] אלא כיצד ינקא ידי מלכלוך צבוע, ירחצם וינקא אותם תחלה במים הנשפכים [שאינן בו איסור צבוע כדלהלן], ורק אח"כ ינגבם במפה.

ט] גם במכה המוציאה דם יעשה כן, שישטוף תחילה המכה במים ויסיר כל הדם שעליו, ואח"כ יכול להניח עליה בגד.

י] ואע"ג שאחר רגע שוב יוצא ממנה דם ונצבע הבגד, לא איכפת לן בזה, כי הוא רק גרמא בצבוע דרך לכלוך דמותר.

יא] כל דבר שדרך העולם לזורקו אחר שמשתמשים בו, [ולא כבגדים וסמרטוטים שמכבסים אותם ומשתמשים בהם פעם נוספת], כו"ע מודים דלא אסרו ביה חכמים כשהוא נצבע דרך לכלוך.

יב] לכן כל מיני ניירות, כמו נעפקינ"ס וטישא"ס, מותר לקנח בהם בשבת אף לכלוך של פירות ומשקה צבוע, וכן רטיות שדרך העולם לזורקם אחר שמשתמשים בהם, מותר להניחם על מכה שיוצא ממנה דם.

יג] אם הוא שעת הדחק, דהיינו שאין לו מים ולא מפיות נייר, לנקות דם, או

לכלוך צבוע, יכול לסמוך על דעת המקילין החולקין על הראשונים הנ"ל וסוברים דצובע שאינו מכויץ לצביעה, וגם הוא דרך לכלוך, מותר.

יד] כשמקדש על היין וכוסו מלא, אם הוא פסיק רישיה שעל ידי נענוע גופו

וידו ישפך קצת יין על המפה, יש בזה איסור לדעת הראשונים והשו"ע.

טו] על כן יניח תחת הכוס צלוחית רחבה קצת, ואם המפה היא של הנזרקות, או מפה של פלעסטי"ק מותר בלא"ה.

פרק לג

מה דינו של סחיטה בשערותיו של אדם.

ומתיר לרחוץ בנהר [וכ"ש לטבילת מצוה] אלא שכתב "היורד לרחוץ בנהר, צריך ליזהר שלא יסחוט השער דקי"ל יש סחיטה בשער".

ו] אבל דעת הרמב"ם (פ"ט הי"א) דקי"ל "אין סחיטה בשער", אלא שכתב המגיד משנה "מיהו איסורא דרבנן איכא" ולכן אין איסור לטבול או לרחוץ [בצונן] בשבת אלא שיזהר שלא יסחוט שערותיו. והכי קי"ל להלכה.

ז] אמנם כתוב בשו"ע הרב [ומקורו במג"א] "הרוחץ בשבת צריך ליזהר שלא לסחוט שער, ואף שלא שייך סחיטה בשער, שהשער קשה ואינו בולע המים בתוכו ממש, מכל מקום אסור מדברי סופרים, ומפני שאין הכל

א] במס' שבת קכ"ח: אמר רב אשי "יש סחיטה בשער" מן התורה, וחייב עליו חטאת, כמו בבגד, אע"ג שהשער מחובר לאדם.

ב] אבל איתא שם עוד: "רבה ורב יוסף אמרי תרווייהו אין סחיטה בשער" [ופרש"י כי שער "קשה ואינו בולע"].

ג] דעת הר"י מקורביל ורא"ש וראב"ד דקי"ל כרב אשי דאסור מן התורה.

ד] וכתב הראב"ד דמטעם זה אין לטבול שום טבילה בשבת "דאיך תנצל מסחיטת שער" וכ"ש שאין לרחוץ בנהר וכיוצ"ב אף במים קרים [דבחמים בלא"ה אסור לרחוץ בשבת].

ה] והר"י מקורביל לא החמיר כל כך

יודעים לזיזתו בזה לכן נתפשט המנהג במדינות אלו שלא לרחוץ כלל בשבת אפילו בצונן [כשאנו טבילת מצוה], אע"פ שאין איסור בדבר מן הדין".

ח] הפוסקים הקדמונים שהזהירו בדבריהם על איסור סחיטת שער בשבת, לא כתבו עצה איך לייבש השערות לאחר טבילה באופן שלא יהיה בו איסור סחיטה.

ט] אמנם הגאון הקדוש רבי יוסף חיים מבגדד זצ"ל בספרו בן איש חי כתב וז"ל: "השער אין בסחיטתו איסור מן התורה, מפני שהשער קשה ואינו בולע המים בתוכו, אך סחיטת שער אסור מדברי סופרים על כן הטובל בשבת לא יסחט שערותיו אלא יביא מטפחת גדולה המיוחדת לנגוב ויתנגב בה, ויקנח בה פניו וראשו, ואע"פ דעל ידי הקנוח נסחט השער [מ"מ מותר משום ד]הוי סחיטה כלאחר יד [ממה שרגילין לסחוט לצורך המשקה או לצורך כיבוס], וכיון דסחיטת שער דרבנן התירו בכה"ג, דאי אפשר, עכ"ל.

י] גם הכף החיים וקצות השלחן הביאו דבריו. - גם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל (שש"כ פי"ד ס"ד) כתב "כל שהמים הנסחטים נבלעים מיד

בתוך המגבת ואינם נראים בעין פשיטא דיש להתיר".

יא] [אמנם אח"כ כתב הבן איש חי, "ועם כל זה לא יקנח בכח, אלא בנחת לאט לאט עד שיבלעו המים שבשער במטפחת". עוד כתב שם, "ויש חסידים שאין מקנחים שערותיהם, אלא מניחים שתתנגב הלחלוחית מאליה"].

יב] אבל מפשטות דברי רוב הפוסקים משמע דגם בניגוב השערות עם אלונטית יש בו איסור סחיטה, וצריך לזיזתו בו, לכן אע"פ שהמיקל יש לו על מי לסמוך, מ"מ המחמיר בזה תבוא עליו ברכה.

יג] ובלא אלונטית אלא בידים לבד בודאי יש לזיזתו דהוא דבר המוסכם מכל הפוסקים דיש בזה או איסור דאורייתא או עכ"פ איסור גמור מדרבנן.

יד] כתוב בספר ישועות חכמה כי אותן אנשים שדרכם בחול כשעולין מן המקוה משפשפים בידיהם את העינים כדי להסיר קצת מים שבעפעפים [היינו השערות שהן בקצה העור שמכסה העינים], וכשאנו עושים כן קשה להם קצת לפתוח העינים, צריכין לזיזתו שלא יעשו כן בשבת, כי הוא סוחט ממש המים משער שבעפעפים וכו' עכ"ד.

טו] הקצות השלחן כתב על דברים הנ"ל וז"ל: ואין דבריו מוכרחים שהרי גם בידים עצמם יש גם כן שערות ואעפ"כ מותר לשפשף הידים בלי פקפוק מחשש סחיטת שערות, ועל כרחך דסחיטת שער [שהשער עצמה אינו בולע כנ"ל] לא הוי רק בקיבוץ של שערות הצפופות זו לזו, שהמים כאלו

נבלעו ביניהם, אבל בשערות נפרדות זו מזו, כאלו שעל הידים אין בהם סחיטה, וה"ה לשער העפעפים, שגם הן אינן צפופות זו לזו, אין בהם סחיטה, עכ"ל.

טז] וכתב בשו"ת באר משה כי ההיתר של הקצות השלחן שייך גם בשערות שצומחות תחת אצילי ידיו, ולכן מעולם לא שמעתי להזהר בזה.

תהלה לבורא עולם שסיימנו בזה בחדש ה' השיעור הלכות שבת לשנה זו תשפ"ה השיעור יתחיל עוד הפעם בעזה"י בשבת קודש פ' בראשת שנת תשפ"ו א געזונטן זומער - ה' ישמור צאתנו ובואנו לחיים ולשלום מעתה ועד עולם